

Arbor Longa, Vita Brevis

ยางอินเดีย

มหาวิทยาลัยศิลปากร ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร

เป็นไปตามภาษิตละตินว่า "Ars longa, vita brevis." หรือ "ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น" ไม้ใหญ่หลายต้นย่อมอยู่ยืนยาวได้ไม่แพ้งานศิลปะ โดยเฉพาะยางอินเดียต้นนี้ ที่อาจยังเด็กเมื่อเทียบอายุขัยของสายพันธุ์ จึงน่าจะเป็นงานศิลปะชิ้นเอกของผู้ปลูก และอยู่ไปได้ยาวนานกว่าใคร

ถ้าเปรียบต้นไม้เหมือนคน ยางอินเดียย่อมเป็นคนประเภทที่ใครๆ ก็อยากคบหา เพราะดูง่ายๆ ไม่เรื่องมาก แถมยังทำตัวเป็นที่พึ่งพิงให้คนอื่น ยางอินเดียเติบโตได้ดีในพื้นที่แดดจัด แต่ถ้าให้อยู่ในที่ร่มก็สามารถทนอยู่รอดได้ และไม่ต้องการการประคบประหม่อมมากมาย โดยยังคงงอกงามสวยโดดเด่นด้วยใบสีเขียวขนาดใหญ่ เป็นมันวาวเองตามธรรมชาติ

ด้วยคุณสมบัติน่ารักหลายประการนี้เอง ต้นยางอินเดียจึงติดอันดับต้นๆ ของไม้ตกแต่งที่ผู้คนนิยมปลูกภายในอาคาร หลายคนคุ้นเคยกับภาพของต้นยางอินเดียในกระถางสโตน์หรือโพลีเอสเตอร์รีไซเคิลสไตล์มินิมอล ตั้งอยู่บริเวณมุมต่างๆ ภายในที่พักอาศัย จนไม่เคยรู้เลยว่าแท้จริงแล้วหากย้ายหนีความคับแคบของภาชนะปลูกไปเติบโตท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ภายนอกอาคาร ยางอินเดียจะสูงใหญ่และงดงามกลางแสงแดดได้อย่างน่าประทับใจ

...หนึ่งในตัวอย่างที่ยืนต้นให้เห็นอยู่หน้าคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

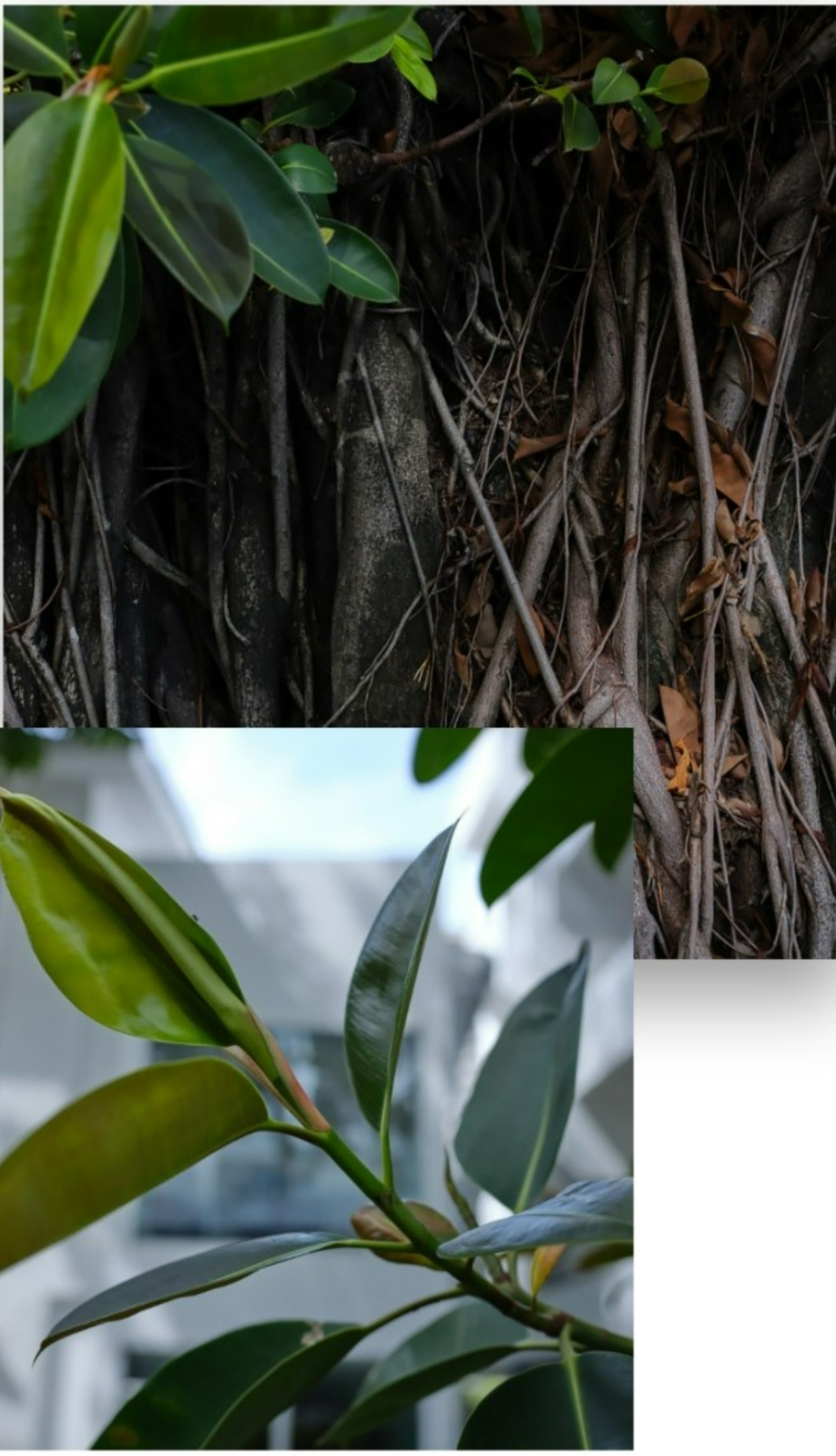

Arbor Longa, Vita Brevis

ยางอินเดียเป็นต้นไม้ใหญ่สกุล Ficus เช่นเดียวกับไทรและมะเดื่อ เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่จะมีรากอากาศห้อยระย้อยระยงเหมือนกัน ถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ในประเทศอินเดีย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ภายหลังจึงนำเข้ามาปลูกในประเทศไทย

เนื่องจากทุกส่วนของลำต้นมีน้ำยางสีขาวข้น จึงได้ชื่อภาษาอังกฤษว่า India rubber plant บ้างก็เรียก rubber tree หรือ rubber fig โดยน้ำยางนี้มีส่วนช่วยลดการคายน้ำ ทำให้ใบของยางอินเดียไม่ค่อยเหี่ยวเฉาหรือร่วงหล่น แต่ขณะเดียวกันก็มีความเป็นพิษในระดับที่พอจะสร้างความระคายเคืองให้ผิวหนังและดวงตาได้ จึงควรหลีกเลี่ยงการสัมผัส

ในอดีตน้ำยางจากยางอินเดียเคยเป็นวัตถุดิบในการผลิตยางธรรมชาติ แต่เนื่องจากคุณภาพน้ำยางไม่ดีนักเมื่อโลกค้นพบน้ำยางคุณภาพเยี่ยมจากต้นยางพาราซึ่งเป็นพืชแถบอเมริกาและอเมริกาใต้ ยางอินเดียจึงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในบทบาทของไม้ประดับเพียงอย่างเดียว

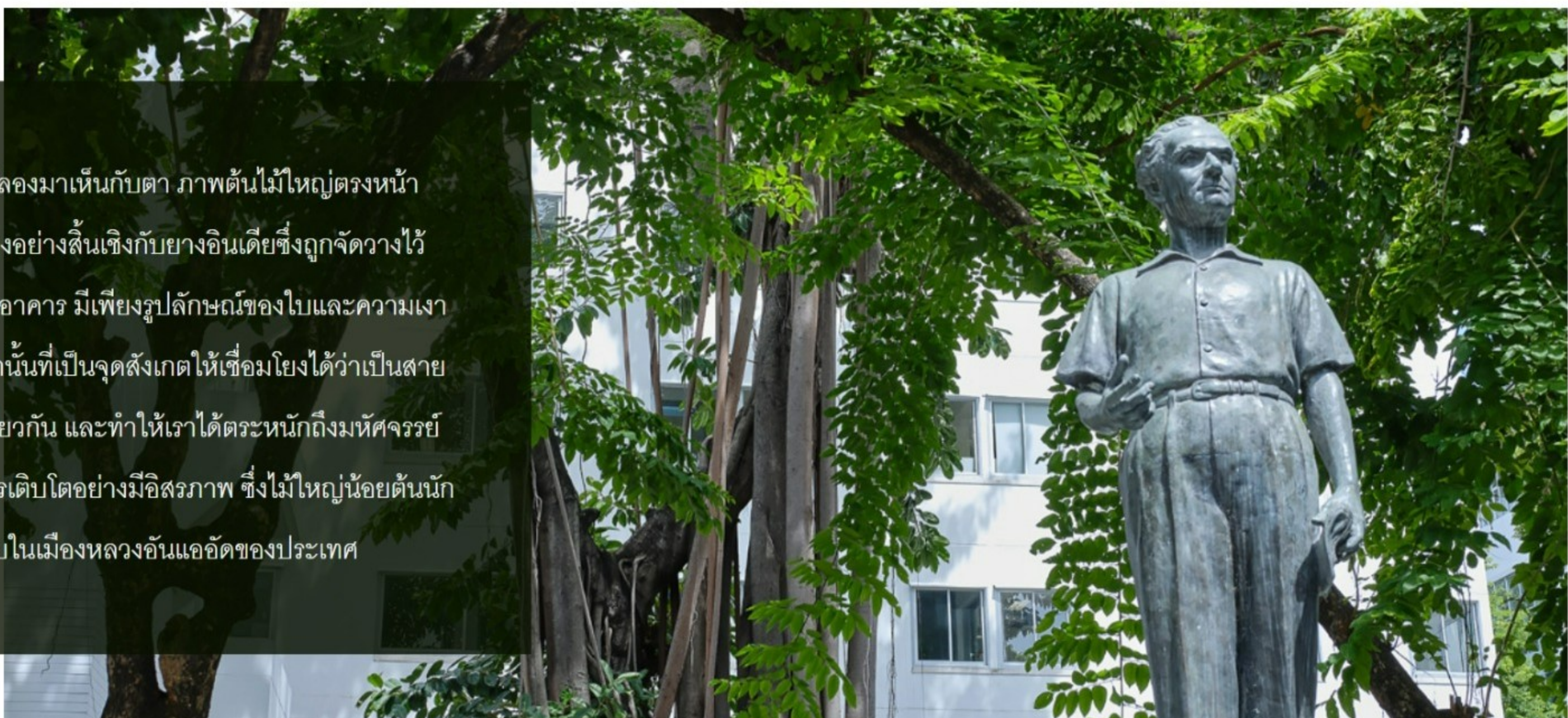

ยางอินเดียต้นนี้ปลูกโดยอาจารย์ประสพชัย แสงประภา ผู้ผูกพันกับมหาวิทยาลัยฯ มายาวนานนับรวมเวลาเกือบครึ่งศตวรรษ ตั้งแต่เป็นนักศึกษาคณะมัณฑนศิลป์และเข้ารับราชการที่มหาวิทยาลัยศิลปากรในปี 2511 จนกระทั่งเกษียณอายุราชการ วันนี้อาจารย์ประสพชัย ชาวศิลปากรตัวจริงในวัย 82 ปี เล่าย้อนถึงช่วงแรกๆ ของชีวิตการทำงานว่า มีหน้าที่ดูแลการตกแต่งภายในของอาคารต่างๆ ทั่วพื้นที่มหาวิทยาลัย รู้สึกชอบต้นยางอินเดียเป็นพิเศษ เพราะประทับใจใบที่รูปทรงเรียวยาวงามและมีความมันเงา จึงเริ่มจากนำมาปลูกประดับภายในอาคารก่อน

กระทั่งปี 2515 สบโอกาสเหมาะจึงนำต้นยางอินเดียขนาดพอเหมาะมาปลูกที่สนามหน้าอาคารคณะมัณฑนศิลป์ ซึ่งอยู่ด้านหลังลานอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ด้วยเจตนาเพียงเพื่อตกแต่งภูมิทัศน์ให้งดงาม มิได้คาดหวังว่าจะเป็นต้นไม้สูงใหญ่เป็นร่มเงาเช่นวันนี้

วันเดือนเคลื่อนผ่านมาถึงปัจจุบัน ยางอินเดียที่มีอายุเพียง 52 ปีเติบโตใหญ่สูงขลุ่ดถึงราวยี่สิบเมตร เทียบประมาณชั้นห้าของอาคารข้างเคียง เส้นรอบวงของกลุ่มลำต้นซึ่งประกอบด้วยลำต้นเดิมกับลำต้นใหม่จากรากอากาศที่พัฒนาขึ้นมาช่วยค้ำยันบวกรวมกันแล้วประมาณห้าคนโอบ แม้กิ่งก้านออกกว้างขวางอ้อเพื่อร่มรำไรในรัศมีพอให้เหล่านักศึกษาศิลปินมานั่งพักผ่อนได้สบายๆ

หากได้ลองมาเห็นกับตา ภาพต้นไม้ใหญ่ตรงหน้าแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับยางอินเดียซึ่งถูกจัดวางไว้ในอาคาร มีเพียงรูปลักษณ์ของใบและความงามเท่านั้นที่เป็นจุดสังเกตให้เชื่อมโยงได้ว่าเป็นสายพันธุ์เดียวกัน และทำให้เราได้ตระหนักถึงมหัศจรรย์ของการเติบโตอย่างมีอิสระภาพ ซึ่งไม้ใหญ่น้อยต้นนี้จะได้รับในเมืองหลวงอันแออัดของประเทศ

เส้นทางชีวิตของยางอินเดียในถิ่นสีเขียวเวโรเดียน (สี่ประจํามหาวิทยาลัยศิลปากร) ของมหาวิทยาลัยศิลปะแห่งแรกในประเทศไทยนั้นเรียบง่าย ไม่มีเรื่องราวหรือหวน แต่ก็เป็นไปตามภาษิตละตินว่า "Ars longa, vita brevis." หรือ "ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น" ไม้ใหญ่หลายต้นย่อมอยู่ยืนยาวได้ไม่แพ้งานศิลปะ โดยเฉพาะยางอินเดียต้นนี้ ที่อาจยังเด็กเมื่อเทียบอายุขัยของสายพันธุ์ แต่ก็เริ่มเติบโตสูงใหญ่ท่ามกลางการหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนของนักศึกษาหัวใจศิลปินที่เข้ามาสู่มหาวิทยาลัยแห่งนี้รุ่นแล้วรุ่นเล่า

มันน่าจะอยู่ไปได้อีกนับร้อยปีและเป็นงานศิลปะชิ้นเอกที่ยืนยาวเหนือกาลเวลา